

## ε. Γνωρίζοντας και αξιοποιώντας τις γλώσσες που υπάρχουν στην τάξη



Η αναγνώριση των γλωσσών που μιλούν τα παιδιά, καθώς και των γλωσσικών τους δεξιοτήτων και πρακτικών στο σπίτι, είναι ένας πολύτιμος πόρος που μπορεί να ενισχύσει την επικοινωνία, να υποστηρίξει τη μάθηση και να προαγάγει ένα πιο συμπεριληπτικό σχολικό περιβάλλον.

### Η κατανόηση των γλωσσών που μιλούν τα παιδιά στο σπίτι είναι σημαντική για πολλούς λόγους:

- **Πολιτισμική Ευαισθησία:**  
Η αναγνώριση και ο σεβασμός της γλώσσας-σπιτιού ενός παιδιού προαγάγουν ένα πολιτισμικά συμπεριληπτικό περιβάλλον στην τάξη. Αυτή η αναγνώριση επικυρώνει την πολιτισμική ταυτότητα του παιδιού και μπορεί να ενισχύσει την αίσθηση του ανήκειν και την αυτοεκτίμησή του.
- **Καθορισμός Αναγκών Μάθησης:**  
Μερικές φορές, οι δυσκολίες στη μάθηση μπορεί να αποδοθούν εσφαλμένα σε γνωστικά ή συμπεριφορικά προβλήματα, όταν στην πραγματικότητα σχετίζονται με τη επάρκεια στη γλώσσα-σχολείου. Η επίγνωση της γλώσσας-σπιτιού μπορεί να βοηθήσει στο διαχωρισμό μεταξύ ζητημάτων γλωσσικής επάρκειας και άλλων μαθησιακών προκλήσεων.
- **Κοινωνική και Συναισθηματική Υποστήριξη:**  
Τα παιδιά που έχουν να διαχειριστούν πολλές γλώσσες και πολιτισμούς μπορεί να αντιμετωπίζουν μοναδικές κοινωνικές και συναισθηματικές προκλήσεις. Όταν οι δάσκαλοι/ες γνωρίζουν τα γλωσσικά τους υπόβαθρα, μπορούν να υποστηρίξουν καλύτερα αυτά τα παιδιά, καλλιεργώντας ένα περιβάλλον στο οποίο νιώθουν κατανοητά και αποδεκτά.
- **Κατανομή Πόρων:**  
Τα σχολεία και οι περιφέρειες μπορούν να χρησιμοποιήσουν δεδομένα σχετικά με τις γλώσσες-σπιτιού για να κατανεμηθούν οι πόροι πιο αποτελεσματικά, όπως η πρόσληψη δίγλωσσων δασκάλων, η δημιουργία δίγλωσσων προγραμμάτων και η παροχή κατάλληλων υλικών μάθησης.

- **Ισότιμες Ευκαιρίες για Πολύγλωσσους Μαθητές και τις Οικογένειές τους:**

Παρέχοντας υλικό σε πολλές γλώσσες, και συγκεκριμένα στις γλώσσες-σπιτιού των μαθητών τους, τα σχολεία μπορούν να υποστηρίξουν καλύτερα τα διάφορα γλωσσικά υπόβαθρα των κοινοτήτων τους, διασφαλίζοντας ότι όλοι/ες οι μαθητές/τριες και οι οικογένειές τους έχουν ίση πρόσβαση σε πληροφορίες και εκπαιδευτικές ευκαιρίες. Αυτή η προσέγγιση, όχι μόνο βοηθά τους μαθητές/τις μαθήτριες να νιώθουν πιο συνδεδεμένοι και ενεργοί, αλλά και ενδυναμώνει τους γονείς να συμμετάσχουν περισσότερο στην εκπαίδευση των παιδιών τους, δημιουργώντας έτσι ένα πιο συνεκτικό και υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον.

### **Ωστόσο**

Οι μαθητές/τριες και οι οικογένειές τους μερικές φορές νιώθουν ντροπή για την κληρονομιά τους, τις γλώσσες-σπιτιού και τους πολιτισμούς τους, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε δυσφορία όταν τα σχολεία ρωτούν γι' αυτά. Αυτή η απροθυμία μπορεί να προέρχεται από φόβο κριτικής ή διακρίσεων, καθιστώντας δύσκολη για τους εκπαιδευτικούς τη συγκέντρωση ορθών πληροφοριών. Επιπλέον, οι μαθητές/τριες και οι γονείς τους συχνά νιώθουν ντροπή εάν δεν μιλούν καλά τη γλώσσα-σχολείου, γεγονός που μπορεί να εμποδίσει περαιτέρω την ανοιχτή επικοινωνία σχετικά με τις πολυγλωσσικές πρακτικές στο σπίτι.

Επομένως, οι δάσκαλοι/ες χρειάζεται να συλλέξουν αυτές τις πληροφορίες με πολλή ευαισθησία. Πρέπει επίσης να εξηγήσουν γιατί ενδιαφέρονται να μάθουν περισσότερα για τις γλώσσες-σπιτιού των μαθητών τους. Για παράδειγμα:

- προκειμένου να αναφερθούν στις γλώσσες-σπιτιού και τις οικογενειακές παραδόσεις στην τάξη και στα σχολικά έργα
- για να κατανοήσουν καλύτερα τους μαθητές/τις μαθήτριες και να τους υποστηρίξουν συναισθηματικά
- για να χρησιμοποιήσουν τις πολυγλωσσικές ικανότητες των παιδιών στο εσωτερικό της σχολικής κοινότητας (αλλά όχι ως διερμηνείς μεταξύ σχολείου και γονέων)

### **Πώς να προσδιορίσετε τις γλώσσες που μιλούν τα παιδιά στο σπίτι**

Το σχολικό προσωπικό μπορεί να χρησιμοποιήσει αρκετές στρατηγικές για να συλλέξει πληροφορίες σχετικά με τις γλώσσες που μιλούν τα παιδιά στο σπίτι:

1. **Έντυπα/ερωτηματολόγια Γλώσσας:** Η διανομή εντύπων/ερωτηματολογίων γλώσσας στους γονείς στην αρχή του σχολικού έτους είναι μια κοινή πρακτική. Αυτά τα έντυπα περιλαμβάνουν συνήθως ερωτήσεις σχετικά με τις γλώσσες-σπιτιού, το επίπεδο επάρκειας σε κάθε γλώσσα, καθώς και οποιαδήποτε πρόσθετη πληροφορία που μπορεί να είναι σχετική.

**2. Συνεδρίες Γονέων-Δασκάλων:** Κατά τη διάρκεια των συνεδριών γονέων-δασκάλων, οι δάσκαλοι/ες μπορούν να ρωτήσουν τους γονείς ποιες είναι οι γλώσσες-σπιτιού. Αυτή είναι μια καλή βάση για πιο λεπτομερείς συζητήσεις και διευκρινίσεις αν χρειαστεί. Ωστόσο, είναι σημαντικό να εξηγήσετε στους γονείς γιατί ενδιαφέρεστε να μάθετε περισσότερα για τις γλώσσες-σπιτιού στην οικογένεια και να μεταδώσετε ένα θετικό μήνυμα ότι οι πολυγλωσσικές ικανότητες των μαθητών εκτιμώνται.

**3. Άτυπες Συζητήσεις και Πολυγλωσσικοί Χώροι στο Σχολείο:** Οι δάσκαλοι/ες και το σχολικό προσωπικό μπορούν να εμπλακούν σε άτυπες συζητήσεις με τους μαθητές και τις οικογένειές τους για να μάθουν περισσότερα σχετικά με τις γλώσσες που μιλούνται στο σπίτι.

Η δημιουργία άτυπων πολυγλωσσικών χώρων στο σχολείο περιλαμβάνει την οργάνωση δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων που γιορτάζουν και ενσωματώνουν τις διαφορετικές γλώσσες που μιλούν οι οικογένειες. Τα σχολεία μπορούν να διοργανώσουν πολυπολιτισμικές εκθέσεις, καφέ γλωσσικής ανταλλαγής και συνεδρίες αφήγησης όπου γονείς και μαθητές μοιράζονται ιστορίες στη μητρική τους γλώσσα. Οι δάσκαλοι και το προσωπικό μπορούν να μάθουν βασικούς χαιρετισμούς και φράσεις σε διάφορες γλώσσες για να τις χρησιμοποιούν κατά τις καθημερινές αλληλεπιδράσεις, προάγοντας ένα φιλόξενο περιβάλλον. Επιπλέον, παρέχοντας πολυγλωσσικές πινακίδες και πόρους και ενθαρρύνοντας τους γονείς να συμμετάσχουν σε σχολικές δραστηριότητες χρησιμοποιώντας τις προτιμώμενες γλώσσες τους, βοηθά στην οικοδόμηση σχέσεων και αναγνωρίζει την αξία των πολυγλωσσικών τους πρακτικών. Αυτή η προσέγγιση, όχι μόνο υποστηρίζει τη γλωσσική ποικιλία αλλά και ενισχύει τη σύνδεση ανάμεσα στις οικογένειες και τη σχολική κοινότητα.

### **α. Γλωσσικό πορτρέτο**

Για να μάθετε ποιες γλώσσες μιλούν τα παιδιά και να κατανοήσετε τι σημαίνουν αυτές οι γλώσσες γι' αυτά, υπάρχουν πολλές δραστηριότητες που μπορούν να γίνουν στην τάξη. Η πιο γνωστή είναι το γλωσσικό πορτραίτο.

Το γλωσσικό πορτραίτο επιτρέπει την οπτικοποίηση των γλωσσών ενός ατόμου και βοηθά στην ευαισθητοποίηση για τις γλώσσες του. Όλα ξεκίνησαν στα μέσα της δεκαετίας του 1990 με τη Birgitta Busch, η οποία ενδιαφερόταν να χαρτογραφήσει τις γλώσσες στο σώμα.

Η ιδέα είναι να χρησιμοποιηθεί η σιλουέτα ενός ανθρώπινου σώματος και να χρωματιστούν οι διάφορες γλώσσες που μιλά κάποιος/α, συνδέοντας τις με τα συναισθήματα και τις ιδέες που έχει για καθεμία από τις γλώσσες του/της.

Το γλωσσικό πορτραίτο είναι ένας άλλος τρόπος να εκπροσωπηθεί το γλωσσικό ρεπερτόριο των παιδιών. Θα σας βοηθήσει ως δάσκαλο/α να κατανοήσετε τις γλωσσικές πρακτικές των παιδιών, καθώς και τη συναισθηματική γλωσσική τους εμπειρία (Busch, 2018). Δεν είναι ένα εργαλείο για τις γλώσσες των παιδιών, αλλά μάλλον η παρουσίαση του

τι σημαίνουν οι γλώσσες που γνωρίζουν τα παιδιά γι' αυτά και η σχέση που έχουν μαζί τους. Όταν ζητάτε από τα παιδιά να απεικονίσουν τις γλώσσες τους, είναι ενδιαφέρον να μιλήσετε μαζί τους γι' αυτά τα πορτραίτα, γιατί τοποθέτησαν τις γλώσσες σε συγκεκριμένα μέρη της σιλουέτας του σώματός τους και γιατί χρησιμοποίησαν το ένα ή το άλλο χρώμα. Είναι ένας τρόπος για εσάς ως δάσκαλο/α να ξεκινήσετε μια συζήτηση για τις γλώσσες των παιδιών και να τις κατανοήσετε καλύτερα. Αυτές οι γλώσσες είναι μέρος της ταυτότητάς τους. Μπορείτε να τους ρωτήσετε γιατί τοποθέτησαν μια γλώσσα σε συγκεκριμένο σημείο του σώματος, γιατί διάλεξαν αυτή το χρώμα, κ.λ.π. Όλες αυτές οι ερωτήσεις θα σας βοηθήσουν να κατανοήσετε τι σημαίνουν αυτές οι γλώσσες για τα παιδιά και πώς τις χρησιμοποιούν.

Ανάλογα με την ηλικία των μαθητών, αυτά τα γλωσσικά πορτραίτα μπορούν να βοηθήσουν στην εξερεύνηση γλωσσικών ιδεολογιών και στάσεων.

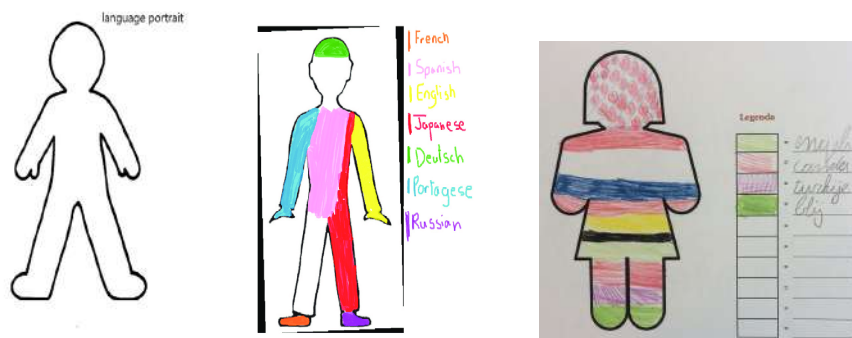
Κατά την εκτέλεση αυτής της δραστηριότητας γλωσσικού πορτραίτου, είναι σημαντικό να δώσετε όσο το δυνατόν λιγότερες οδηγίες. Είναι σημαντικό να αφήσετε τα παιδιά να επιλέξουν ένα ή περισσότερα χρώματα. Να τους επιτρέψετε να προσθέσουν γραμμές, κύκλους, κουκκίδες... αν το επιθυμούν. Το μόνο που πρέπει να πείτε είναι: «Θα με ενδιέφερε να ξέρω πού τοποθετείτε όλες τις γλώσσες σας σε αυτή τη σιλουέτα». Είναι σημαντικό να τους γνωστοποιήσετε ότι δεν υπάρχει σωστός ή λάθος τρόπος να το κάνουν.

Όταν συζητάτε γι' αυτά τα πορτραίτα, μπορείτε, για παράδειγμα, να ρωτήσετε:

- αν υπάρχουν γλώσσες που δεν πρόσθεσαν και γιατί.
- πού χρησιμοποιούν τις γλώσσες που τοποθέτησαν και γιατί επέλεξαν το συγκεκριμένο χρώμα.
- αν μπορούν να μιλούν, να κατανοούν, να διαβάζουν και να γράφουν σε όλες τις γλώσσες που εκπροσωπούνται.

Ακολουθούν κάποιες σιλουέτες που χρησιμοποιούνται συνήθως. Άλλες μπορούν να βρεθούν στην ιστοσελίδα μας.

Και αυτό είναι πώς μπορεί να φαίνονται όταν τα παιδιά έχουν χρωματίσει τις γλώσσες τους.



Ένα γλωσσικό πορτραίτο σημαίνει να αποτυπωθεί σε ένα σχέδιο η σημασία όλων αυτών των γλωσσών για κάποιον/α. Δείχνει τι σημαίνουν οι γλώσσες για αυτόν/ή σε ένα μόνο σχέδιο. Στην πραγματικότητα, όλοι έχουμε μια γλώσσα-καρδιάς. Είναι συχνά η μητρική μας γλώσσα. Αυτή που μάθαμε από τους γονείς μας. Υπάρχει η γλώσσα που χρησιμοποιούμε στην κοινωνία. Υπάρχει η γλώσσα που χρησιμοποιούμε στο σχολείο. Σε αυτές, μπορούμε να προσθέσουμε τη γλώσσα του ατόμου που αγαπάμε, αυτή των συγγενών μας, αυτή της χώρας όπου ζούμε, τις γλώσσες που μάθαμε στο σχολείο, τις γλώσσες που συναντήσαμε στα ταξίδια μας, στις απελάσεις μας... Αυτές που παρέμειναν μέσα μας. Αυτές που νομίζουμε ότι έχουμε ξεχάσει. Όλοι είμαστε βυθισμένοι σε αυτές τις γλώσσες. Στο γλωσσικό πορτραίτο, οι γλώσσες δεν εκπροσωπούνται σύμφωνα με τις ικανότητές μας σε αυτές, αλλά μάλλον σύμφωνα με την προσκόλλησή μας και τη σημασία που έχουν για εμάς.

Αναπτυγμένα από τη Brigitta Busch, αυτά τα γλωσσικά πορτραίτα επέτρεψαν στους εκπαιδευτικούς να κατανοήσουν τη γλωσσική ταυτότητα των μαθητών τους. Χρησιμοποιούνται επίσης σε ορισμένες θεραπείες που σχετίζονται με τη μετανάστευση, την ένταξη, την εκπαίδευση, διότι μας επιτρέπουν να κατανοήσουμε μέρος της ιστορίας των ανθρώπων και των παιδιών που τυγχάνουν συμβουλευτικής ψυχολογικής υποστήριξης. Είναι επίσης πολύ χρήσιμα στην ανάπτυξη γλωσσικής ευαισθητοποίησης στα σχολεία, καθώς δίνουν στα παιδιά την ευκαιρία να ανακαλύψουν ότι οι συμμαθητές τους μιλούν μερικές φορές άγνωστες γλώσσες. Χρησιμοποιούνται με πολλούς διαφορετικούς τρόπους.

Μπορεί να επιλέξετε να το κάνετε για τον εαυτό σας και την οικογένειά σας, διότι μπορεί να σας βοηθήσει να αναπτύξετε καλύτερα την πολυγλωσσικότητα που θα θέλατε να μεταδώσετε στα παιδιά σας. Πώς; Μπορείτε είτε να σχεδιάσετε έναν χαρακτήρα, μια φιγούρα, που θα εκπροσωπεί τις γλώσσες σας. Μπορείτε επίσης να επιλέξετε να εκπροσωπήσετε τις γλώσσες σας με ένα λουλούδι, ένα χωριό... Πρέπει να καταγράψετε όλες τις γλώσσες που γνωρίζετε και να κάνετε ερωτήσεις σχετικά με αυτές. Είναι σημαντικό να λάβετε υπόψη τα πάντα. Αυτό σας επιτρέπει να κατανοήσετε πόσο σημαντικές είναι αυτές οι γλώσσες για εσάς. Γιατί είναι στη ζωή μου; Γιατί τις χρειάζομαι; Γιατί μου αρέσουν ή όχι; Η οπτικοποίηση των γλωσσών σας σας επιτρέπει να κάνετε ένα βήμα πίσω σχετικά με τον δίγλωσσο ή πολυγλωσσικό τρόπο ζωής σας. Αυτά τα πορτραίτα μας επιτρέπουν να δημιουργήσουμε τη γλωσσική πραγματικότητα που ποτέ δεν είχαμε εκφράσει ή για την οποία δεν ήμασταν ενήμεροι. Είναι μια εκπροσώπηση του γλωσσικού μας ταξιδιού σε μια συγκεκριμένη στιγμή, καθώς οι εμπειρίες μας με τις γλώσσες αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. Μας δίνουν μια εικόνα των γλωσσών μας, του πώς τις αντιλαμβανόμαστε, των στάσεων μας απέναντί τους.

## **β. Γλωσσικά Λουλούδια**

Τα Γλωσσικά Λουλούδια είναι ένας άλλος τρόπος για να μάθετε ποιες γλώσσες μιλούνται στην τάξη. Η ιδέα είναι να δώσετε σε κάθε μαθητή ένα πέταλο από χαρτί στο οποίο μπορεί να γράψει ή να σχεδιάσει τις γλώσσες που μιλά και οι οποίες είναι σημαντικές γι' αυτόν/αυτήν. Όλα τα πέταλα θα δημιουργήσουν ένα μεγάλο γλωσσικό λουλούδι που μπορεί να τοποθετηθεί στον τοίχο της τάξης.

### **γ. Κυρίαρχος γλωσσικός αστερισμός (DLC)**

Τα παιδιά αρέσκονται να κάνουν πράγματα με τα χέρια τους.

Μπορούν να δημιουργήσουν το δικό τους γλωσσικό αστερισμό με πλαστελίνη. Η DLC είναι ένας τρόπος να οπτικοποιήσουν τις γλώσσες τους με τρισδιάστατο τρόπο. Είναι ένας τρόπος να δείξουν τις γλώσσες που γνωρίζουν και πώς περιστρέφονται μαζί.

<https://www.dominant-language-constellations.com>

### **δ. Διαγλωσσική Εκπαίδευση**

Η διαγλωσσική εκπαίδευση είναι μια διδακτική μέθοδος που χρησιμοποιεί τις γλώσσες των μαθητών για να διδάξει στην τάξη. Ξεκίνησε στην Ουαλία τη δεκαετία του 1980 και αναπτύχθηκε ξανά από την Οφέλια Garcia. Η ιδέα της διαγλωσσικής εκπαίδευσης είναι να αφήσετε τους μαθητές να χρησιμοποιούν όλες τις γλώσσες τους στη διαδικασία μάθησης στην τάξη. Είναι μια δυναμική παιδαγωγική διαδικασία που βοηθά τους μαθητές να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση στη μαθησιακή τους πορεία.

Παρέχουμε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη διαγλωσσική εκπαίδευση [στην ιστοσελίδα μας](#) και στα εκπαιδευτικά μας προγράμματα.